

BEGELEIDINGSBLAD VOOR LEERKRACHTEN

Napo's risicospeurder: Les één – Risico's en gevaren herkennen

Napo in... Gevaarlijke situaties

“Gevaarlijke situaties” is een kort filmpje over gevaren en risico's op het werk en de noodzaak om die risico's goed in te schatten en op basis daarvan maatregelen te nemen, zodat de werkplek veiliger en gezonder wordt. Het filmpje laat enkele van de meest voorkomende risico's de revue passeren en toont hoe belangrijk het is om 'even stil te staan, na te denken en te handelen'.

Het filmpje probeert het verschil tussen gevaren en risico's duidelijk te maken en laat aan de hand van praktische voorbeeldsituaties zien hoe deze kunnen worden geëlimineerd of verminderd, zodat leerlingen beter begrijpen wat het begrip 'risico' betekent.

Risicobeoordeling

Ons doel is duidelijker inzicht te geven in risicobeoordeling en het belang ervan bij het voorkomen van ongevallen en ziekte op het werk. We willen met name:

- het verschil tussen gevaar en risico uitleggen;
- een inleiding in risicobeoordeling geven;
- aan de hand van voorbeelden illustreren wat we bedoelen;
- een brug slaan tussen theorie en praktijk.

Waarom is een risicobeoordeling belangrijk?

Risicobeoordeling vormt de basis voor een geslaagd veiligheids- en gezondheidsbeheer en de sleutel tot het terugdringen van arbeidsongevallen en beroepsziekten. Wanneer zij correct wordt uitgevoerd, kan zij de veiligheid en gezondheid op het werk – en de algemene bedrijfsresultaten – verbeteren.

Wat is een risicobeoordeling?

Een risicobeoordeling is het proces waarbij de gevaren op de werkvloer die een risico vormen voor de veiligheid of gezondheid van de werknemers, worden beoordeeld. Het is een systematisch onderzoek, gericht op alle aspecten van het werk, waarbij naar de volgende punten wordt gekeken:

- Wat kan schade of letsel veroorzaken?
- Kunnen gevaren worden weggenomen?
- Zo niet, welke preventieve en beschermende maatregelen zijn er getroffen of moeten worden getroffen om de risico's te beheersen?

Veelvoorkomende risico's op werkplekken (vaak ook in de thuisomgeving)

- Elektriciteit
- Brand
- Gereedschappen, vooral snijgereedschappen zoals zaagbladen of messen
- Machines
- Uitglijden op de vloer, vallen van ladders of trappen, vallen van een hoogte (bijv. van een steiger of van een dak)
- Vervoer (voor voertuigen, chauffeurs of voetgangers)
- Spier- en skeletaandoeningen door het hanteren van zware lasten, draaien en wringen, lichaamshouding (bijv. beeldschermwerk), repetitieve bewegingen (bijv. aan een lopende band)

- Chemische stoffen – onmiddellijke schade door inademing, brandwonden of een geïrriteerde huid, en langetermijneffecten, zoals kanker, luchtwegaandoeningen en allergieën
- Biologisch – bacteriën, schimmels of virussen, bijv. ziekenhuis, laboratorium of medische analyse, gebrekkig onderhoud van de klimaatregelininstallatie
- Lawaai, trillingen, laserstralen, ioniserende straling, elektromagnetische velden, uv-straling, enz.

U kunt diverse scènes uit verschillende Napo-filmpjes gebruiken om de meeste van deze risico's te laten zien (zie tabel A).

De risicobeoordeling in vijf stappen

Deze les gaat over de eerste twee stappen bij de risicobeoordeling: vaststellen welke gevaren er zijn en wie risico loopt, en de prioriteit van risico's vaststellen. De overige drie stappen worden gepresenteerd in les 2 van Napo's risicospeurder.

Stap 3 (Voorzorgsmaatregelen bepalen), stap 4 (Maatregelen uitvoeren), stap 5 (Controleren en aanpassen) komen aan de orde in de tweede les van Napo's risicospeurder, getiteld "Interventie en preventie".

Stap 1 – Vaststellen welke gevaren er zijn en wie risico loopt

Niet vergeten: een gevaar kan alles zijn wat letsel kan veroorzaken – het materiaal waarmee wordt gewerkt, het gereedschap, de werkmethode of handelwijze.

Hieronder staat een aantal tips om de belangrijkste gevaren op te sporen:

- Loop rond en ga op zoek naar zaken die letsel kunnen veroorzaken.
- Vraag de mensen die ter plaatse zijn welke problemen zij hebben ondervonden.
- Houd rekening met gevaren die de gezondheid op lange termijn kunnen schaden, zoals een hoog geluidsniveau of blootstelling aan schadelijke stoffen, maar ook met minder opvallende gevaren, zoals vallen en uitglijden.

Het is belangrijk om bij ieder gevaar duidelijk vast te leggen wie eraan kan worden blootgesteld. Duid geen individuen, maar groepen mensen aan, zoals 'winkels', 'bibliotheek' of 'voorbijgangers'. Sommige groepen lopen een groter risico dan andere, bijvoorbeeld mensen met een handicap, jonge kinderen of ouderen (zie aflevering 2 "Het onbekende identificeren" in "Napo in... Gevaarlijke situaties").

Stap 2 – Risico's beoordelen en prioriteiten vaststellen

Niet vergeten: een risico is de – grote of kleine – kans dat iemand door een gevaar letsel kan oplopen.

De volgende stap is het beoordelen van het risico dat uit het gevaar voortvloeit. Formuleer een antwoord op de volgende vragen:

- Hoe groot is de kans dat een gevaar letsel kan veroorzaken?
- Hoe ernstig zal dat letsel vermoedelijk zijn?
- Hoe vaak worden (hoeveel) werknemers eraan blootgesteld?

Een eenvoudig proces dat is gebaseerd op gezond verstand en waarvoor geen specialistische vaardigheden of ingewikkelde technieken nodig zijn, is voor de meeste gevaren en activiteiten op de werkvloer voldoende. Hieronder vallen activiteiten met gevaren die van minder belang zijn, of werkplekken waarvan de risico's bekend of gemakkelijk vast te stellen zijn. De risico's moeten vervolgens op basis van hun prioriteit worden ingedeeld en in die volgorde worden aangepakt.

De hoogste prioriteit hebben risico's die ernstige ongevallen veroorzaken (bijv. vallen van grote hoogten) en risico's die zeer waarschijnlijk ongevallen veroorzaken (bijv. gladde of beschadigde vloeren) (zie scène "Risico inschatten" in "Napo in... Gevaarlijke situaties").

Tabel A

Risico	Film	Scène
Verkeersongevallen		
Aangereden	Napo in... Op de bouwplaats	6. Gescheiden wegen
Overhaasten of gebrek aan concentratie	Napo in... Schoonmaakbeurt	1. Programmawijziging
Vermoeidheid en haast	Napo in... Veilig onderhoud	5. Haastige spoed is zelden goed
Hoge snelheid en verborgen risico's	Napo in... Gevaarlijke situaties	5. Gevaarlijke combinatie
Brand		
Brand	Napo in: Pas op: chemische stoffen!	3. Brandbaar
Brand	De beste signalen	2. Verbodsbord – Niet roken
Brand	De beste signalen	4. Reddingsteken – nooduitgang
Brand	De beste signalen	5. Brandweer – brandblusser
Elektriciteit		
Elektriciteit	Napo in: "Veiligheid op ... en buiten het werk"	Scène met Napo die de feestverlichting aansluit
Machines		
Machines	De avonturen van Napo	5. De juiste bescherming op het juiste moment
Machines	Napo in... Gevaarlijke situaties	1. Pas op, gevaar!
Lawaai		
Blootstelling aan lawaai	"Weg met de herrie"	Volledige film
Chemische stoffen		
Chemische risico's	Napo in: Pas op: chemische stoffen!	Volledige film
Uitglieden en vallen		
Risico van uitglijden	De avonturen van Napo	1. Het belang van wegwijzers
Van de trap vallen	De avonturen van Napo	2. Wegwijzers zijn niet voldoende
Van de trap vallen	Napo in: "Veiligheid op ... en buiten het werk"	Scène met Napo op de trap die vol staat met obstakels
Vallen vanaf een hoogte	Napo in... Op de bouwplaats	2. Trap er niet in
Vallende objecten	Napo in... Op de bouwplaats	1. Veilig bouwen
Verplaatsen		
Zware lasten	Napo in... Op de bouwplaats	5. Donderslag bij heldere hemel
Zware lasten	Napo in... Vertil je niet	3. Verdeel en heers
Zware lasten	Napo in... Vertil je niet	10. Hou me goed vast
Zware lasten	Napo in... Vertil je niet	6. Het duel
Verkeerde houding	Napo in... Vertil je niet	5. Radicale ergonomie
Verkeerde houding	Napo in... Vertil je niet	8. Verstandig bewegen
Trillingen		
Trillingen	Napo in... Vertil je niet	4. Slechte trillingen

De tweede les van Napo's risicospeurder gaat in op de andere kant van risicobeoordeling: interventie en preventie.

Dit lesmateriaal is samengesteld door EU-OSHA, in samenwerking met het Napo Consortium – HSE (VK), DGVU (Duitsland), INAIL (Italië), INRS (Frankrijk), SUVA (Zwitserland) en AUVA (Oostenrijk).

